

Erindringer fra Ulsted

Nedenstående erindringer er nedskrevet af Niels Peter Claudi Johansen, Bjørnøgade 23 i Aalborg, og afleveret til Hals Arkiv i 1984. Niels Peter Claudi Johansen skriver sidst i sin aflevering, at hans skrivelser måske ikke er særlige nyttige for arkivet. Det mener Hals Arkiv nu at de er, ovenikøbet så interessante at vi mener, de også må have interesse for arkivets læsere, hvorfor erindringerne offentliggøres i denne artikel.

Af Niels Peter Claudi Johansen

Mit navn er Niels Peter Claudi Johansen, Bjørnøgade 23, Aalborg og jeg er nu forhenværende uddeler, og pensionist fra 1./6. 1979.

Jeg er født 31/5 1912 i Ulsted. Far var født i Hou 1883 og mor i København 1885, mor kom til Jylland i barneårene, fordi hendes mor døde, mens børnene var små, og så blev de - de var fire - fordelt til familien forskellige steder. Og således kom min mor til en onkel, som havde et landbrug i Stae.

Far var murermester i Ulsted, og skønt han meget af tiden havde meget arbejde på egnen, og tit mange folk i arbejde, havde han aldrig den rigtige sans til at få nok for sit arbejde. Så vi levede i min barndom i hjemmet faktisk i små og trange kår.

Ja, huset var skam stort nok, en dejlig villa som far havde bygget, og som blev indflyttet i 1913, altså da jeg var et år. Men huset var altid fyldt til bristepunktet, vi var 6 børn, hvoraf jeg var nr. 3, og morfar, som var kommet fra København, kom til at bo hos os, vist fra ca. 1915 og til sin død i 1928, han havde en lille lejlighed med skomagerværksted. Dertil kom, at vi næsten altid havde murersvende på kost og logi, så der var altid liv og røre. Men vi havde det skønt i barndomshjemmet, skønt småt med finanserne.

Og der var alt for meget at bestille for vores mor, med det store hus og de mange mennesker, der skulle passes op, og der var sjældent råd til at have tjenestepige. Senere hjalp det noget, da mine to søstre, der var de to ældste børn, voksede op og kunne hjælpe til.

Skønt jeg jo ikke var ret gammel, kan jeg godt huske hvordan 1. Verdenskrig også indvirkede på vores dagligdag, jeg kan næsten endnu mindes lugten af, når mor brændte korn på panden (som kaffeerstatning). Og min bror og jeg samlede kartoffeltoppe eller kirsebærblade til bedstefar, så han kunne få noget til sin lange pibe. Min bror og jeg legede krig, og da han var den mindste skulle han være Himmelborg (Hindenburg) og jeg general Joffre.

Vi kom meget ofte til Hou, hvor min fars forældre boede. Jeg vil lige indskyde her, at mine bedsteforældre boede i et hus, matr. 11 Hou, som havde været i slægtens eje siden 1552, og at der er lavet et slægtsregister om dette af skoleinspektør Værnfelt, som også var født i Hou. Det jeg mindes mest ved disse besøg i Hou, var når jeg var oppe på loftet og snakke med bedstefar (farfar), han var blind, og han sad og lavede fiskegarn. Og så nynnede han, og røg pibe, og havde et vældigt humør. Han var herlig at besøge for en lille dreng, det var spændende, og der lugtede så intenst af tobak, det hang sikkert i alle fiskegarnene. Og altid fik jeg et dejligt nøgle snor med hjem.

En mærkelig og tragisk skæbne havde mine bedsteforældre haft, som der kunne skrives en hel historie om (hvad der i øvrigt også er gjort, idet Johan Skjoldborg har lagt det til grund i en fortælling). Kort fortalt skete følgende:

Bedstefar var fisker i sine unge år, og han fik ved flid og opsparing, lån m.m. anskaffet sig en stor båd, en der kunne sejle helt til Vesterhavet. Og på den første tur, da båden var fisket fuld, og han og mandskabet på hjemturen sejlede gennem Thyborøn, da gik den på grund, og båden forliste, og alt var tabt.

En tid efter denne katastrofe, rejste han efter megen overvejelse, til U.S.A. Her havde bedstemors bror en mine, og her kunne han hurtigt tjene penge til en ny båd, eller måske familien kunne følge efter. Der var tre børn, min far var den mellemste og var fire år. Men skidt gik det, svogeren gik fallit, bedstefar havde samlet en god sum og sat sine penge i foretagenet. Så døde svogeren og alle pengene var tabt, bedstefar mistede det ene øje, og der gik rosen i det andet, han blev helt blind.

Han levede i Amerika i 17 år, inden han kom hjem. Måske var det hans stolthed der forbød ham at komme hjem og vise nederlaget, måske - eller snarere - var det umuligt for ham.

Han boede hos en enestående hjælpsom restauratør, som var dansk. Her kom et svensk rejseselskab, som traf ham, og hørte hans historie. Særlig en svensk dame af selskabet overtalte ham til at prøve at komme hjem. Hun tog sig af hans sag og lovede at følge ham, i hvert fald til England. Restauratøren lavede en indsamling iblandt kammeraterne til hjemrejsen. 17 år havde han været borte, og min far var 21 år, da han genså sin far som en blind mand.

Hyrdedreng

Vi vender tilbage til min barndom i Ulsted. Det var almindeligt, at drengene på egnen skulle ud som hyrdedreng, når de blev lidt større. Det kom jeg også. Det var ikke fordi mine forældre opfordrede mig til det, jeg kunne jo hjælpe far med murerarbejdet, hvad jeg da også gjorde fra jeg var ganske lille. Der var da heller ikke nogen af mine yngre brødre, der siden prøvede den håndtering. Men da jeg havde en kammerat, der fik plads som hyrdedreng på en gård, ville jeg også prøve, og det var på nabogården.

Det var 1. maj jeg skulle møde, og jeg var knapt 12 år. Det skulle vare til 1. november, og lønnen var, så vidt jeg husker, 50 kr. for det halve år. Også sommeren efter var jeg i samme plads, og da fik jeg 60 kr. Det var strengt og hårdt arbejde for så ung en dreng, men jeg var glad for at være der.

Det var en gammel familiegård, og alt var meget gammeldags, bygningerne var bindingsværk og en gammel rolling (stuehus). Intet måtte fornyes, kun nødtørftigt istandsat blev det. Alt skulle være, som det altid havde været, det syntes husbonden, og sådan blev det. Derfor var der også fyldt med gamle ting og sager ude og inde.

Karlekammeret, hvor vi var tre, og hvor jeg sov i samme seng, som en ung karl på 17 år, var faktisk et hjørne af hestestalden, væggene var kun utætte brædder. Der var "piggede" kampesten som gulv og sengene var kun brædder, slået op fra den ene endevæg til den anden og så delt op på midten, så der blev to senge. Og så var de fra bunden af fyldt med halm, og her kunne musene rigtig lege, og da jeg nærrede en panisk frygt for mus, havde jeg det ikke så godt om natten, når jeg hørte det puslede under mig.

Toiletforholdene var bagved hestene, og så stod der et blikvandfad ude i stalden. Eneste inventar i værelset var en lille hylde under vinduet, hvor vækkeuret kunne stå.

Og så var der spisningen, alt "søbemad" spistes af et fad, eller rettere to, for vi var 7-8 mennesker til den daglige spisning. Et fremskridt var der dog sket, for knive og gafler m.m. kom skam i køkkenet til opvask, kun husbonds bestik: hornske, gaffel og en lommekniv sad stadig stativet oppe under loftet, og kom ned og op igen ved hvert måltid.

Man bagte selvfølgelig selv brød, både "fint og groft", i en muret ovn, og man bryggede selv øl, i vinduet til folkestuen, (som altid stod på klem) stod en "kovs" med øl, som alle kunne drikke af, enten man var ude eller inde.

Alt det gammeldags, som var helt enestående, selv på denne tid (1924) syntes jeg, som tolvårig var helt i orden.

Jeg husker ikke bestemt hvad tid vi stod op om morgenen, det har sikkert ikke været senere end kl. 5, jeg skulle i hvert fald have kreaturerne ud på marken, have muget m.m. inden jeg skulle i skole.

Så vidt jeg husker gik vi om sommeren kun i skole to gange ugentlig, og når vi kom lidt hen på sommeren, blev jeg holdt helt hjemme fra skolen, jeg kunne ikke undværes, og så betalte husbonden bare skolemulkten, som sikkert ikke var særlig stor.

Skoletiden

Vi havde en god skole i Ulsted, og vi lærte godt. Det syntes vi selv, altså mine søskende og jeg, når vi hørte om andre skoler. Der var to klasselokaler, en lærer og en frøken, og de betjente altså fire klasser. Senere blev der bygget en ny skole med tre lokaler, og nu blev der seks klasser, og så fik vi en lærer mere. Han spillede violin, og vi fik nu undervisning i sang og i noder, og det var lige noget for mig der, som, den øvrige familie elskede sang og musik.

Jeg fik da også senere en violin (købt hos urmageren for kr. 35) og gik til undervisning hos den nye lærer et stykke tid. Jeg husker også, at den nye lærer havde, eller fik, radio, og vi fra ældste klasse var på skift inde i hans private lejlighed og høre børnetime, altså så mange som han havde hovedtelefoner til.

Hjemme var der altid musik og sang. Først var der morfar, som nærmest var virtuos på violin. Og han havde grammofon med en stor tragt på. Mor spillede orgel og far violin, og efterhånden som vi børn voksede op, spillede og sang vi alle. Mine forældre var religiøse, så det var megen kristen sang, der blev sunget, men også mange dejlige sange fra Danmarks melodibog m.fl.

Skoletiden var jo 7 år, og da var der kun var folkeskole i Ulsted, og de som skulle på realskole, måtte tage med toget til Dronninglund. Økonomien i vores hjem, tillod ikke rigtig dette, så jeg gik ud af skolen 1. maj 1926, som knap 14 årig.

Læretiden

Hvad skulle jeg lære? Der var jo ikke mange muligheder i den lille stationsby. Meget af min fritid havde jeg brugt til at gå og hjælpe til på mejeriet og i Brugsen. Og når jeg talte om mine lære-ønsker, var det mejerist eller koloniallære, jeg ville i hvert fald ikke gerne i murerlære hos far, hvad i øvrigt mine tre yngre brødre kom.

Da så skoletiden var slut, og der ingen læreplads var skaffet, blev der købt et par murerbukser og en sribet murerbluse til mig, og da far i denne tid havde ombygningsarbejde i Brugsen, blev mit første virke som murerlærling, at sidde og hugge et stykke af Brugsens trappesten, som skulle forkortes. Min mureriltværelse blev kun fire - fem dage. For en dag kom uddeleren ud på

trappestenen og sagde til mig: Du må hellere gå hjem og smide murertøjet, og så få en gul kittel på, og så komme indenfor og arbejde. Sådan fik jeg mit ønske opfyldt, og kom i lære i det fag jeg gerne ville. Læretiden skulle være tre år, og der var ikke noget der hed handelsskole eller lignende.

Jeg skulle selvfølgelig have kost og logi (skønt jeg boede lige ved siden af) så man kan sige jeg forlod hjemmet, da jeg var 14 år. Så var der lønnen, det første halvår fik jeg ingenting, dog et par træsko. Andet halvår i alt 30 kroner. Tredje halvår 60 kroner. Fjerde halvår 90 kroner. Og for hele sidste læreår i alt 300 kroner.

Skønt kronerne jo var betydelig ”større” på den tid, var der jo ikke de store summer at rutte med, og alle pengene måtte jo gå til tøj hvert halvår, når de blev udbetalt. Så lommepenge var faktisk helt 0. Men jeg kan heller ikke huske at jeg led under dette, andre drenge på min alder havde jo heller ikke penge på lommen, og der var jo sådan set heller ikke noget at bruge dem til der i byen.

Der var dog en gang jeg manglede lommepenge, og da blev jeg så skuffet, at det aldrig kan glemmes. Der kom til byen af og til en mand, der viste film på Gæstgivergården, det hed vist Nordjysk Film, og det kostede 1 krone for voksne og 50 øre for børn. En aften efter jeg var kommet i lære, var der så film, og jeg havde på en eller anden måde sparet de 50 øre sammen som børnebilletten kostede. I glad forventning om en dejlig og sjælden fornøjelse, (måske var det Fy og Bi) rakte jeg gæstgiveren, som sad ved kassen, de 50 øre, men han sagde: Nej, nej, nu er du i ”komilære”, så skal du betale 1 krone. Og skønt jeg sagde at jeg ingen løn fik, måtte jeg gå skuffet hjem på værelset. En grusom skuffelse var det, om jeg græd for mig selv, kan jeg ikke huske.

Mit forhold til uddelerfamilien var da godt og familiært, det var jo også helt naturligt, når mit hjem lå lige ved, og mine forældre var meget gode bekendte af uddelerfamilien.

Brugsens personale bestod af: Uddeleren, en kommis, og så mig selv som lærling. Vi havde en hest og en fladvogn, og det var et af mine jobs at køre til stationen hver dag efter varer. Det var både mel og sukker, men også foderstoffer og korn m.m. Da disse varer var i 100 kg. sække, kunne det det ofte være et hårdt job, for en dreng på 14 år, at bakse med sækkene, ja, endog ofte at tage en sådan 100 kg. sæk på ryggen og bære den, men heldigvis var jeg stor og stærk dengang.

Kommisen og jeg havde værelse sammen, og det var på loftet i udhuset over stalden. Om vinteren var her meget koldt, der var nemlig ingen kakkelovn. Vi fik ganske vist en besovn, som vi kunne bruge i den koldeste tid, men den osede så stærkt, at det var sjældent, vi kunne holde ud at have den tændt. Jeg kan huske morgener, når vi skulle op, var væggene helt glaserede af is, og vi måtte bruge skobørsten til at slå isen i stykker i kanden med vand, for at vi kunne få en lille smule vand i ansigtet. Det bedste opvarmningsmiddel vi havde, var et brystsukkerdåselåg, som vi fyldte med sprit, og så antændte, det kunne give en dejlig heftig varme, men det kun i en stakket tid.

Efter læretiden i min barndomsby kom jeg til Bælum Brugs som enekommis, det var i 1929, og jeg var altså kun 17 år. Her gik den meste tid med at køre vareture med hestevogn. Vi havde vareture til alle omegnens mindre steder - St. Brøndum, Lille Brøndum, Solbjerg, ja, helt til Veddam. Lønnen her som kommis var kr. 35,-pr. md.

Jeg blev kun i Bælum i $\frac{3}{4}$ år, så var jeg heldig at få plads i Vejgård Brugs, her kom jeg i fagforening, H.K., og lønnen blev, syntes jeg i hvert fald dengang, fantastisk høj, ca. 100 kr. pr. md. plus kost og logi.

Jeg blev i Vejgård Brugs helt til 1941, dog med forskellige afbrydelser, bl.a. soldatertiden, en tur på højskole og en overgang som 1. kommis i Fjerritslev. Men jeg sluttede altså i Vejgård Brugs i 1941 og kom til Brugsen 1872 Østre afd. Her oplevede jeg så hovedparten af besættelsen, med dens meget mærkelige indflydelse, ikke mindst på butikshandelen, med vareknaphed, rationeringskort, og erstatningsvarer.

Min videre vej i Brugsen, gik så over 1. mand i Hobrovej Afd. Uddeler i Kornblomstvej afd. og uddeler i Vodskov Brugs, hvor jeg sluttede min aktive Brugs-tilværelse efter 53 år i forbrugernes tjeneste.

Jeg kom som nævnt i H. K. i 1930, og blev stadig i fagforeningen hele min brugstid, men arbejdsløs, tror jeg kun jeg var i et halvt års tid, det var efter soldatertiden, 1933. Jeg fik 60 kr. pr. md. i understøttelse.

Soldatertiden

Jeg blev soldat 10. maj 1932. Infanterist i 9. bat. 1. komp. Her i Aalborg. Kasernen var jo dengang i Absalonsgade, og der var ikke særlig gode faciliteter for soldaterne. Men soldatertiden var da god og sjov, det syntes man da i hvert fald bagefter. Man husker vist kun det sjove, og ikke stropeturene og det grimme.

Vore udeøvelser foregik på skydebanerne i Vester kæret og på Sohngårdsholms marker. Men når vi havde skarpskydning blev vi i busser kørt til Egense. Af og til var vi også i Hvorup og Hammer bakker. Dengang havde vi stadig pontonbroen, og jeg kan huske, at når vi skulle over broen, blev der kommanderet rørmarch, vi måtte ikke gå i takt på pontonbroen, det var åbenbart for stor belastning for den.

Rekruttiden varede 5 måneder den gang, det var jo i tiden, hvor man nedskar meget på militæret, men året efter blev vi indkaldt til efterårsmanøvre (1933). Og inden vi skulle sydpå, ned til Horsenseggen, blev vi indkvarteret i private lejligheder i selve Aalborg. Jeg og en anden "Jenser" logerede i Valdemarsgade, og vi havde skam folkenes soveværelse. Jeg er ikke klar over om militæret ligefrem kunne beslaglægge folks lejligheder dengang.

Ungdomsliv

Som helt ung, her i Aalborg, var det jo mest biograferne der stod for skud, men jeg kom selvfølgelig også sammen med kammeraterne en del på restauranterne, det var dog ikke så meget for mit vedkommende. Men når vi skulle rigtig i byen var det "Lunden" (Enighedslund), senere Ritz, og endnu senere Scala, der var altid god levende dansemusik. Men Kilden må vi heller ikke glemme, hvor der var dejligt at komme en søndag eftermiddag.

Min store interesse var dog teatret. Og ikke mindst revyerne, som jeg har mange gange gået helt alene til forestilling på ståplads på Teatret, på Frederikstorv, i Bispensgade, og i Nørresundby, det kostede ikke ret mange ører.

Jeg har hele min ungdom været med i amatørteater både på landet og her i byen.

Sangen var dog den største interesse, jeg var med i sangkor fra tidlig ungdom. Sangkoret Apollo i Nørresundby, senere Aalborg Soldatersangkor, og jeg var også med i starten af H.K./s sangkor i Aalborg. Jeg var også en tid medlem af en dobbeltkvartet, men den ophørte i besættelsesårene.

Privatliv

Her kan fortælles om, at vi en tid havde kolonihave, det var i Arbejderkolonien, og det var mægtig store haver, fordi de var beregnet til villagrunde fra begyndelsen. Jeg kan ikke huske bestemt, hvad vi tid vi købte den, men det har været omkring 1948-49. Det vi købte var altså havehus, redskaber m.m. for haven var jo lejet. Jeg har gemt en kvittering fra 10-10-54, der står: Arbejderkolonien 1933. Jordleje 2. halvår i alt kr. 15.

Vi solgte haven igen i 1956, og fik ca. det samme vi havde givet for den ca. 500 kr.

Her kan jeg også bemærke lidt om vores bryllup, fordi det var lidt en utraditionel bryllupsdag. Vi blev gift på kongens fødselsdag d. 26. september 1943, altså lige midt i den urolige krigstid. Bryllupsmiddagen blev holdt hos min far, som nu boede i Nørresundby, eller rettere Lindholm, fordi han havde bedre plads end brudens forældre. Der skete det, at hen under aften blev der erklæret udgangsforbud, og hvordan skulle brudeparret og gæsterne komme derfra, når nu festen var forbi? Vi (brudeparret), skulle over til Aalborg til en ny lejlighed i Fyensgade. Og øvrige gæster, ca. 20, boede forskellige steder i Nørresundby og Aalborg. Hen på aftenen ringede vi til politiet, som sagde, at det skulle de nok klare, vi kunne bare vente. Ved et-tiden kom politiet i en bus, hvor alle gæster, brudepar og alle brudegaver blev puttet i, og så gik turen rundt i Nørresundby og Aalborg, hvor alle blev kørt det rette sted hen. Da vi kom til broen, blev vi standset, og en tysk vagtsoldat var inde i bussen og kigge på os. Brudeparret var de sidste, der blev sat af, og de flinke betjente hjalp endog med at bære brudegaverne op i lejligheden på 1. sal. En sådan "brudefærd" glemmer man ikke så let.

Jeg tror jeg vil standse skriverierne her, for senere oplevelser er jo knap så relevante i denne her forbindelse.

Og hvad jeg har skrevet er måske heller ikke særlig nyttigt for Arkivet, det går jo ikke så langt tilbage, og kun en lille del omfatter oplevelser fra selve Aalborg. Men det har i hvert fald glædet mig, at sidde og skrive ned og dermed fået mig til at tænke tilbage, og mindes den svundne barndom og ungdom.

Disse erindringer stammer fra en aflevering til Hals Arkiv, arkiveret under journalnummer A228. Artiklen har tidligere været publiceret på arkivets hjemmeside, men bringes her i en ny redigering.